

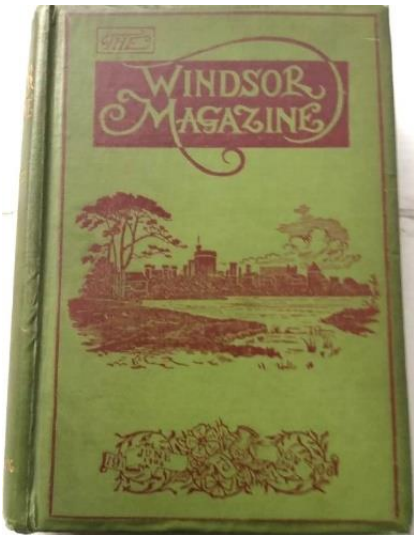
“De vijftiende man”
door P.G. Wodehouse
in het *Zondagsblad* van het
Overijselsch Dagblad,
nr.83, p.2-3, 19 juli 1930.

Present-premie bij de vergadering van
The P.G.Wodehouse Society op
22 juni 2024 te Deventer

PGWS Document No.99

Utrecht
2024

De vijftiende man – een vertaling van *The Fifteenth Man*

Vele vroege verhalen van Wodehouse verschenen eenmalig in Engelse week- en maandbladen, zonder later in boekvorm te verschijnen. Om deze reden zijn die verhalen minder bekend dan de verhalen die we kennen in al of niet vertaalde boeken.

In december 1906 verscheen in het Engelse blad *Windsor Magazine* (vol.25, p.169–176) het verhaal *The Fifteenth Man*, een verhaal over een rugbywedstrijd tussen twee rivaliserende dorpen, een thema dat vaker voorkomt bij Wodehouse. In *Windsor Magazine* is het verhaal geïllustreerd met vijf illustraties door de tekenaar Leonard Raven-Hill (1867-1942).

"He said he was going to show them the new Japanese wrestling."

"Quicksilver was stagnant compared with him, oaks adhesive."

"A stout figure in blue was pounding across the field."

Het *Overijselsch Dagblad* werd vanaf 1919 in Zwolle gedrukt als provinciaal rooms-katholiek dagblad voor Overijssel en Noordelijk-Gelderland.

Vanaf 1927 werd er wekelijks bij de zaterdageditie ook een *Zondagsblad* bijgevoegd. In de 83e editie van dit *Zondagsblad* verscheen op 19 juli 1930 ook een weergave van een Wodehouse-verhaal op pagina 2-3 met één illustratie, namelijk *De vijftiende man*, de vertaling van bovengenoemd verhaal uit het Windsor Magazine, zo'n 14 jaar eerder. De vertaler is onbekend gebleven.

Een half jaar later zou dezelfde vertaling ook opgenomen worden in de zaterdageditie van de *Nieuwe Zeeuwsche Courant* op 20 december. Nu zonder illustratie.

ONTSPANNINGSLECTUUR

De vijftiende man
door P. G. WODEHOUSE.

De meening van Neville Smith was, dat alle krachten van het heelal aan het samenspannen waren tegen Bray Lench. Hij had deze meening gevormd na rijpe overweging, en vertikte 't om naar een andere te luisteren.

— Neu moet je de samenloop van omstandigheden eens nagaan, zei hij, toen we aan onze koffie zaten. Jim kan niet komen. Hij heeft de griep. Dat is iets waar niks van te zeggen valt. Iedereen kan de griep krijgen, zelfs een speler als Jim juist voor den grooten match. Natuurlijk. Dan gaat de jonge Thorn uit en valt van een ladder. Verstuikt zijn enkel. En om de maat vol te maken

Peter Nieuwenhuizen

De meening van Neville-Smith was, dat alle krachten van het heelal aan het samen spannen waren tegen Bray Lench. Hij had deze meening gevormd na rijpe overweging, en vertikte 't om naar een andere te luisteren.

-Nou moet je den samenloop van omstandigheden eens nagaan, zei hij, toen we aan onze koffie zaten. Jim kan niet komen. Hij heeft de griep. Dat is iets waar niks van te zeggen valt. Iedereen kan de griep krijgen zelfs een speler als Jim juist voor den grooten match. Natuurlijk. Dan gaat de jonge Thorn uit en valt van een ladder. Verstuikt zijn enkel. En om

de maat vol te maken valt Giles op weg naar de kerk en breekt zijn pols. En om de maat te laten overlopen, krijgt Somers, dien we in de plaats van Giles zouden kunnen nemen, een ongeluk met zijn fiets, en moet een week te bed. Het is jammer, erg jammer.

-Wat denk je er nu mee te doen? vroeg ik.

Hij nam de vraag letterlijk op, en in plaats van uit te leggen, hoe hij een terugtrekkende beweging zou maken voor het noodlot, legde hij me uit, hoe hij het team weer in elkaar zou timmeren.

Ik verbleef bij Smith in verband met deze match. Ik had niet zoo'n erg hoge gedachten over dezen wedstrijd - het scheen me een gewone dorpswedstrijd toe - maar hij had schijnbaar geen ander doel in zijn leven dan Bray Lench te laten overwinnen tegen een dorp in de buurt, Chalfont St. Peter. Overdag werd er voortdurend getraind, of gespeeld door het Bray Lench team, dat zich nu als een onbeholpen rommeltje vertoonde; en 's avonds praatte hij zoolang over den wedstrijd tot ik wenschte dat het Rugby-spel nooit uitgevonden was. Hij kwam zelfs op het idee om enkele dagen voor den match te zeggen, dat ik beter af kon zien van rooken, vleesch en aardappelen, en alleen maar water moest drinken aan tafel.

Toen zei ik hem, dat, als hij misschien een spoorboekje bij de hand had, ik wel eens wou kijken naar een goeden trein; en hij sprak niet meer over aardappelen. Maar in alle andere opzichten bleef hij precies het zelfde. Na een paar dagen kende ik de geheele historie van den jaarlijkschen wedstrijd van buiten, en was tot de ontdekking gekomen, dat de eigenlijke oorzaak van de verbittering van Smith was dat Chalfont St. Peter altijd enkele spelers leende van Ealesbury, de dichtstbijzijnde stad. Ik meende, - maar ik zei het niet - dat zijn wijze van doen, om spelers van Cambridge mee te brengen even verkeerd was. Jimmy b.v., die griep gekregen had, was in datzelfde seizoen al tegen Oxford uitgekomen. Ik meende, dat het blazoen van Smith veel meer besmeurd was, dan dat van de samenstellende commissie van Chalfont St. Peter. Ik zei er niets van evenwel, en dacht, dat Nemesis haar eigen werk maar moest doen, en dat zij goed haar best aan het doen was ten opzichte van het team van Smith.

Want het was heel duidelijk, dat Bray Lench, moeite genoeg zou hebben om vijftien man bij elkaar te krijgen. Zelfs met al onze reserves zouden we nog maar met veertien zijn, en we zouden waarschijnlijk dus moeten spelen met een man te kort. Maar misschien, dat we naar Ealesbury konden gaan, om daar een laatsten man op te doen. -Er zouden er genoeg zijn, die mee zouden willen spelen, maar waarom zouden we een wildvreemde erbij nemen? zei Smith. Het kleine beetje samenspel, dat we ons aangeleerd hebben, zou hij weer heelemaal bederven. We kunnen beter met veertien man spelen, die het spel dan niet zoo goed kennen. Maar het is nogal hard, om alles te zien mislukken na al de moeite, die ik ervoor gedaan heb.

En toen - want toen hadden we dien "after-diner" toestand bereikt, waarin men elkaar zijn meest diepe smarten vertelt - vertelde hij me voor de eerste maal de heele tragedie. Terwijl ik zat te luisteren kreeg ik sympathie voor hem, en begreep dat gewicht van den wedstrijd, dien we over twee dagen zouden moeten spelen. Het scheen, dat de streek verzet was op rugby, dat Chalfont St. Peter sinds eenige jaren een club had, dat zij zich op dit feit lieten voorstaan, dat zij er mee pochten, en zich een air gaven, dat Bray Lench, al had het dan misschien in den zomer een klein succesje gehaald, in den winter absoluut zou worden afgemaakt door Chalfont St. Peter alleen al door de uitnemende rugby capaciteit van deze laatste club. Kortom, dat Bray Lench, omdat het niet zoo'n fijne club had, in alle opzichten beneden zijn buurman stond. Toen had Neville Smith de club opgericht en Chalfont St. Peter uitgedaagd. En nu hij, na een ontzettend verlies in de vorige twee seizoenen, eindelijk een club had, die een goede kans maakte tegen de andere partij, kwam het noodlot tusschenbeiden en beroofde hem van de beste mensen.

-Waarom heb je me dat niet meteen verteld, zei ik hem, ik zou meteen het rooken er aan

gegeven hebben. We moeten winnen. We zullen er om vechten als kannibalen om een menschenkluiif.

-Natuurlijk, zei hij, we zullen er om vechten. Maar ik ben bang, dat we het verliezen.

-Denk je niet, dat je nog vlug een anderen man erbij kunt krijgen? vroeg ik.

Waarom telegrafheer je geen Varsity-man. Wat denk je b.v. van Maurice.

-Ik heb hem al gevraagd, maar hij kan niet. Neen, het is beter, dat we met veertien man uitkomen. Ja!!

Iemand had aan de deur geklopt.

-Hallo, Randall. Kom er in. Randall kwam binnen en ging zitten.

-Smith, zei hij, ik heb goed nieuws voor je.

-Ja dat zal wel.....

-Neen, neen, goed nieuws. Jack Williams is in het dorp.

Randall glom van genoegen. Smith en ik keken beleefd vragend.

-Wie is Jack Williams? vroeg Smith.

-Een broer van Tom Williams, den timmerman. Wou je mij misschien vertellen, dat je nooit van hem hebt gehoord?

-Ja zeker. Is het wat als rugbyspeler.

Randall stak een sigaar aan. Ik geloof, dat dit het meest dramatische moment van zijn leven is geweest.

-Wat waard? zei hij tusschen de trekken door, dat is te zeggen.... Centre, three quarter. Hij was.... reserve, zooals je je misschien herinnert..... voor..... Engeland, dit jaar.

Er was een doodsche stilte, en toen sprong Smith op en begon wat te dansen.

-Gered, riep hij uit.

-Die Williams, zei ik. Ik heb hem zien spelen. Smith, wij winnen den wedstrijd.

-Ik ontmoette Tom zoo juist, zei Randall. Hij vertelde het me. Ik herinner me Jack goed. Hij was vroeger erg wild, en was nogal tevreden met zichzelf; maar iedereen vond hem een aardigen kerel, en Rawlins zorgde voor een betrekking in Devonshire, en daar heeft hij leeren spelen. Hij is nu thuis met vacantie.

-Heb je hem al iets over den wedstrijd verteld? Heb je hem gezien?

-Ik zei tegen Tom het hem te vertellen. Alles is dus in orde.

-Ja, maar ik zou hem toch graag even spreken. Ik moet hem wat in bedwang houden tot de wedstrijd voorbij is, want zulke lui drinken nogal veel. Wat heel goed is als je niks te doen hebt, maar niet erg goed voor een wedstrijd. Kun jij met je voet bij die bel?

Ik strekte mijn been uit en drukte op de bel.

-Croome, zei hij, toen de huisknecht verscheen, ik had graag, dat je iemand naar het dorp stuurde om aan Jack Williams te vragen, even hier te komen. Ik zou hem graag even spreken.

-Ja mijnheer.

-Niet Tom, den timmerman, maar zijn broer Jack.

-Ja mijnheer.

Croome ging.

-We moeten die lui af maken met Williams, zei Smith. Heb je eenig idee wat voor team ze hebben?

-Ik denk een heel gewoon, zei Randall. Sterk en vurig, en wat lomp. Een goede speler als Jack Williams loopt er gemakkelijk doorheen.

-Gelukkig, zei Smith, dat onze kerels wat met samenspel op de hoogte zijn. Ik heb ze daar wat van geleerd. We maken nu een goede kans. Ah, daar zal Jack Williams zijn.

We keken allen op toen de deur openging, maar het was niemand anders dan Croome.

-En? zei Smith, is ie gekomen.

-Neen, mijnheer, zei Croome.

-Waarom niet? Konden ze hem niet vinden?

-Hij kon niet komen, mijnheer. Wij wachtten op nadere gegevens.

-Omdat hij opgesloten is in den politiepost bij agent Sibley, ging Croome, verder, wegens dronkenschap en verzet tegen de politie.

-Maar, Smith, protesteerden we even later.

-O, pardon. Ik dacht er niet meer aan, dat jullie hier waart. Maar, dit is het eind van de historie.

-Het is erg jammer, zei ik.

-Hoe kwam dat, Croome?

-Ik hoorde van James, die uw boodschap deed, mijnheer, dat Williams was in de „Bunch of Grapes” en iedereen uitnodigde om binnen te komen, en dat hij er een dronk op de gezondheid van deze, en van die en van allemaal, en dat hij na een tijd op tafel stond, en probeerde aan de lui een of ander kunstje met drie flesschen uit te leggen. Toen kwam Sibley binnen, en Williams zei, dat hij hun een nieuwe manier van Japansch worstelen zou laten zien, waarover hij onlangs gelezen had; en toen ging Sibley en sloot hem op. En morgen brengt hij hem naar Ealesbury, zooals ik hoor, om voor den rechter te verschijnen.

-Maar wat ter wereld kan Sibley er toch toe aanzeten om zoo'n drukte te maken over een gewone zaak als deze? vroeg ik.

-Sibley is maar al te blij, dat er eens wat te doen is, zei Smith. Hij wil zoo vlug mogelijk bevorderd worden, en er is bijna nooit iets te doen. Daarom zal hij niet genegen zijn de kwestie te laten rusten.

-Dus hij zal hem wel degelijk mee naar Ealesbutv nemen, zei ik toen Randall was gegaan, en wij alleen achterbleven.

-Behalve als wij het hem verhinderen.

Ik opende mijn oogen.

-Wat?

-Ja. hem eruit halen begrijp je.

-Hoe bedoel je dat?

-We moeten hem hebben voor den wedstrijd. Wat er naderhand gebeurt kan me niet schelen. Maar al moeten we er den politiepost voor in brand steken, we krijgen hem op het veld. Enfin, we kunnen vannacht toch niets meer doen, laat ons maar te bed gaan en er over nadenken. Wel te rusten.

*

-Ik heb iets, zei iemand.

-Best, bromde ik, zet het maar op de mat.

-Allo, ezel, wordt eens wakker.

Ik ging overeind zitten en wreef in mijn oogen. Smith in een kamerjapon en met een borstel en een spons, stond bij mijn bed. De winterzon scheen in de kamer.

-Wordt wakker, zei Smith, en sloeg me met de spons in mijn gezicht. Ik heb het.

-Wat is er? vroeg ik.

-Met Jack Williams. Luister je?

-Ja, vooruit maar.

-We moeten Sibley weglokken van zijn post.

-Hoe?

-Dat komt er niet opaan. Terwijl hijweg is, sluip ik binnen, haal zijn sleutels weg, laat Jack eruit, smokkel hem hierheen, houd hem verborgen tot morgen, breng hem in mijn auto naar Chalfont St. Peter en zet hem morgen in Ealesbury direct op den trein.

-Mijn hoofd duizelde ervan. Voorzoover ik het kon begrijpen, werd ik uitgenoodigd om deel te nemen aan een complot.

-Hoor eens, zei ik.

Maar Smith was al weg. Een bad frische mijn hoofd wat op en daarbij werden me de verraderlijke diepten van de misdaad, waarin ik werd uitgenoodigd me te storten, steeds duidelijker.

-Kijk eens, Smith, zei ik aan het ontbijt, het is allemaal heel goed en wel, en ik wil den wedstrijd ook wel winnen, en zoo, maar dit, nee. Wel, we zouden ieder een paar jaar krijgen voor inbraak of zoo iets!

-Waarom zouden we iets krijgen? Waarom zouden wij zelfs maar verdacht worden? Ik heb over alles nagedacht. Er is maar zelden iemand in de omgeving van den post. Hij staat achteraf. Niemand kan zien, dat ik Jack uitlaat.

Ik hield wel van dat „ik”, want Neville-Smith was wel in staat, om mij de vieze karweitjes te laten opknappen. Ik luisterde nu weer rustiger toe.

-Alles wat jij te doen hebt, is hier te blijven en met dien plechtigen ezel van een Sibley te praten.

-Ja maar, waarover?

-Zeg hem maar, dat je wat kwijt bent. Laat eenigszins doorschemeren, dat je denkt dat het gestolen is. Hij zal erin vliegen. En dan kun je enkele dagen voor hij huiszoekingen gaat doen en menschen arresteeren, het weer terugvinden.

-In orde, zei ik. Ik geloof wel, dat er een sportieve kans is, dat we de rest van ons leven buiten de gevangenismuren zullen blijven en met dien plechtigen ezel van een wel voorwaardelijk straffen, omdat het onze eerste misdaad is.

-Ik zal James weg sturen om Sibley te halen, zei Smith.

Na een kwartier begon ik werkelijk respect te krijgen voor de beschrijvingstalenten van Smith. Als er in heel Engeland een plechtige ezel was, dan was het Sibley. We spraken over het verlies van mijn diamanten dasspeld en kwamen geregeld weer terug op het punt van uitgang. Hij stelde me vragen en schreef de antwoorden voluit en langzaam op in een zwart notitieboekje. Na een half uur kwam Smith de „scéance” onderbreken, en kort na zijn aankomst verdween de agent.

-Het is in orde, zei Smith. Ik heb hem. Te gemakkelijk om over te praten. De deur was heelemaal niet op slot. Ik maakte de grendel los, legde het aan Jack uit, en hij begreep het in twee minuten; hij is een slimme kerel.... ik nam hem mee hierheen, en nu is hij boven zijn snor aan het afscheren, om niet herkend te worden. Nu is ons team compleet. Ging alles goed met Sibley?

-Nogal. Ik geloof, dat hij Croome verdenkt, maar ik geloof niet, dat wij dat kunnen helpen. Laat ons maar hopen, dat hij hem niet arresteert.

-Oh, dat komt wel in orde. Hij zal zich wel niet haasten. Hij moet daar minstens een paar dagen over nadenken.

-Wat zou hij doen, als hij merkt, dat zijn gevangene weg is?

-Hoofdpijn krijgen, denk ik, en probeeren uit te vinden hoe of hij kans heeft gezien om weg te komen. Ik heb den grendel weer op de deur geschoven.

Dien middag zag ik den agent nabij de „Bunch of Grapes”, waar hij stond te praten met een troep menschen.

-Ik noem geen namen, zei hij, maar ik zag dit: Hij, die het geweest is, en die geprobeerd heeft de Justitie te bedriegen zal nog wel eens een tijd meemaken, dat hij wenschte het niet gedaan te hebben. Dat is het wat ik jullie te zeggen heb. Ik noem geen naam, maar ik verdenk wel iemand, en hij, die het geweest is.....

Waaruit ik de conclusie trok, dat hij de vlucht van den gevangene ontdekt had.

Hierna ging alles zoo goed, dat het een lust was, den misdaad gepleegd te hebben. De speler werd door Smith met zijn auto naar Chalfont St. Peter gebracht.

Ik had van het begin af aan in de gaten, dat mijn post van back geen sinecure zou zijn. De voorlinie van Chalfont St. Peter, was veel groter dan wij. Onze spelers waren jongens, en vrij klein, terwijl onze tegenstanders mannen waren. Er was een kolossale voorman, en ik begon al zenuwachtig te worden, toen ik onzen vijftienden man zag, en

mijn hoop weer terug kwam. Tegen den achtergrond van plaatselijke grootheid rees hij tot enorme hoogte. Alleen de manier al waarop hij liep, gaf den toeschouwer een indruk van „vorm”. Ik weet niet, of de anderen hem ook hebben opgemerkt voor het spel begon, maar mij leek hij zoo patent eerste klas, dat ik mij erover verwonderde, dat hij zoo weinig de aandacht trok.

De run van de overzijde begon en spoedig was het spel in vollen gang. Onze ster had nog geen gelegenheid gehad, om te laten zien, hoe internationale reserves scoorden. Hij takelde als een machine, maar het zwaardere gewicht van de tegenstanders had hem belet iets te doen. Smith moedigde onze voorhoede aan, en het was te zien, dat zij haar best deed; maar daarmee alleen kon zij nooit winnen. Tenlaatste echter kwam de bal aan onze zijde, en onze half gaf hem door naar zijn collega, die hem weer doorgaf aan den Expert. En de Expert liep.

Zelfs ineen internationalen wedstrijd heb ik nooit een mooier loop gezien. Kwik was sloom in vergelijking met hem. Mannen vlogen naar zijn hoofd, hij dook en liep verder. Anderen gingen voor hem liggen, hij sprong over hen heen. Anderen probeerden op zijn rug te springen, hij was meters verweg, als ze bij hem kwamen. En na enkele seconden van duiken springen en loopen, plaatste hij den bal tuschen de palen van de tegenstanders.

Het fluitje blies half time, en op hetzelfde oogenblik ging er een gehuil van verontwaardiging op. Ik keek op. Een groote blauwe figuur stapte over het veld. Het was Sibley.

Smith ging naar hem toen verward, maar onverschrokken.

-Wat is dat, Sibley, je mag onder het spel niet op het veld komen.

Eerbied voor den spreker streed met plicht. Plicht won.

-Pardon, mijnheer, ik moet mijn plicht doen, dat is mijn man daar.

-Waar heb je het over? Je bent je verstand kwijt, Sibley. Ik zal er het hoofdkwartier mee in kennis stellen.

-Ik kan er niets aan doen, mijnheer Neville-Smith. Dat daar is mijn man, die gisteren ontvlucht is.

Hier mengde ik me in het gesprek.

-Er moet een vergissing zijn, zei ik. Ik hoorde hem zeggen, dat hij uit Ealesbary was.

-*Hij* is het.

-Nou, als ik naar hem kijk, zei ik, dan is er wel wat gelijkenis. Het linkeroor lijkt veel op dat van den ander.

-Denk eens na Sibley, zei Smith, jou man had een snor.

-Ja, dacht ik, als je zóó begint, bederf je alles. Hoe kon Smith nou weten, of hij een snor had of niet.

Maar Sibley, de goeie kerel, had daar heelemaal geen erg in.

-U hebt gelijk, zei hij, hij had een snor.

-Zal ik je eens wat zeggen, Sibley, zei Smith, wacht tot het spel afgelopen is, en dat de man zijn gewone kleeren aan heeft, en ga dan eens met hem praten. We moeten nu doorspelen en je staat in den weg.

De wet trok zich langzaam terug, verdiept in gedachten.

De tweede helft van het spel was een herhaling van de eerste. We versloegen onze vijanden flink. Het einde was tamelijk tam. Ik had op een dramatische ontknooping gerekend, die ons in aanraking met de wet zou brengen. Maar Jack Williams verkleedde zich, we draaiden hem in een grooten jas, zetten hem een groote autobril op, en een paar bakkebaarden aan en brachten hem met de auto weg.

-Jou man, zei Smith, als het tenminste die is, zal dadelijk komen, Sibley. Goeien avond.

-Goeien avond, mijnheer.

Den volgenden dag kwamen we Sibley in het dorp tegen.

-En? vroeg ik, hoe is het afgelopen?

-U zult het, misschien niet gelooven mijnheer, maar het is het meest geheimzinnige, wat ik ooit heb gezien. Ik bleef ruim een half uur bij de deur staan wachten, en hij kwam maar niet naar buiten. En toen ik binnen keek, was hij er niet meer. Hij is spoorloos verdwenen, mijnheer.

-Inderdaad erg gek, zei Smith.